

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania K.Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
z udziałem zainteresowanej „Z.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
o objęcie obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 6 października 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 listopada 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa (kasa Sądu Apelacyjnego w (...)) na rzecz adwokata M.M. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem pomocy prawnej udzielonej odwołującej się w postępowaniu kasacyjnym,**
- 3. nie obciąża odwołującej się kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 20 listopada 2019 r., oddalił apelację K.Z. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 6 marca 2018 r., mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 18 lutego 2016 r., stwierdzającej, że K.Z. jako pracownik u płatnika składek Spółki z o.o. Z. Sp. z o.o.

w K. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym od 16 października 2013 r. do 26 maja 2017 r.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył pełnomocnik odwołującej się. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na konieczność dokonania prawidłowej wykładni art. 22 § 1 k.p. w zakresie pojęcia wykonywania pracy pod kierownictwem pracodawcy, w kontekście pracy w charakterze dyrektora ds. finansowych i ekonomicznych, które to stanowisko immanentnie wiąże się z większym, aniżeli typowy, zakresem samodzielności. Konieczna zatem staje się wykładnia art. 22 § 1 k.p. w świetle art. 100 § 1 k.p. regulującego obowiązki pracownicze w tym stosowanie się do poleceń przełożonych oraz braku potrzeby ścisłego i bieżącego nadzoru pracodawcy.

Drugą kwestią sporną, wymagającą interpretacji jest relacja art. 22 § 1 k.p.c. w związku art. 128 § 1 k.p., zgodnie z którym czasem pracy jest czas, w którym pracownik pozostaje do dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub innym wyznaczonym miejscu. Odwołująca się wykonywała pracę głównie w siedzibie pracodawcy, zaś Sąd odwoławczy przyjął, że praca w wymiarze wykraczającym ponad określony w umowie o pracę czas pracy stanowi podstawę do zakwestionowania stosunku pracy. Innymi słowy, jeżeli pracownik realizuje swoją pracę co najmniej w zakresie czasu pracy ustalonego w umowie o pracę, to nie można uznać, że przestaje pozostawać w stosunku pracy w sytuacji, kiedy tak ustalony czas pracy, chociażby z własnej inicjatywy przekracza.

Z ostrożności procesowej skarżący wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, albowiem odwołująca się w chwili ustalania prawa do poszczególnych świadczeń (w tym w szczególności świadczenia rehabilitacyjnego) w spornym okresie pozostawała w stałym współdziałaniu z pozwanym (konieczność stawiania się na komisje, przedkładanie dokumentów), który tym samym miał możliwość kontrolowania podstawy prawnej i faktycznej podlegania przez odwołującą się ubezpieczeniom społecznym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia jej do rozpoznania i orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do rozpoznania. W razie powołania przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, obowiązkiem skarżącego jest wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sądy powszechne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Tymczasem wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (i jego uzasadnienie) jest dość zwięzły w tym znaczeniu, że gubi dotychczasowe wypowiedzi judykatury na gruncie wykładni art. 22 § 1 k.p. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dopuszcza się legalność kwestionowania ustalonego przez strony rodzaju stosunku prawnego jako tytułu podlegania lub niepodlegania spornemu tytułowi ubezpieczeń społecznych konkretnemu wynagrodzenia za pracę. Oznacza to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych może negować rzeczywisty charakter

spornego tytułu podlegania pracowniczym ubezpieczeniom społecznym, jeżeli przyjęta przez strony formalna pracownicza podstawa zatrudnienia nie spełnia kryterium zatrudnienia pracowniczego ze względu na brak dominujących cech stosunku pracy. Ustalenie czy jest to umowa o pracę, a nie inna umowa, np. umowa prawa cywilnego, zależy bowiem od rozważenia okoliczności konkretnej sprawy w zakresie celów, do których zmierzały strony zawieranej umowy, zgodnego zamiaru stron co do wszystkich istotnych elementów konstrukcyjnych umowy oraz zachowania elementów konstrukcyjnych właściwych dla stosunku pracy, określonych w art. 22 § 1 k.p., w szczególności cechy szeroko rozumianego podporządkowania pracownika w procesie świadczenia pracy. Brak cech pracowniczego zatrudnienia odwołującej się został szeroko omówiony przez Sąd Apelacyjny. Kwestia podporządkowania autonomicznego także nie jest problemem nowym i ten wątek sam w sobie nie prowadzi do akceptacji tezy dominującej we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 16 grudnia 1998 r., II UKN 394/98, OSNAPiUS 2000 nr 4, poz. 159 z glosą Z. Hajna OSP 2000 nr 12, poz. 177; z dnia 16 grudnia 2008 r., I UK 162/08, M.P.Pr. 2009 nr 5, s. 268-271; z dnia 2 września 1998 r., I PKN 293/98, OSNAPiUS 1999 nr 18, poz. 582; z dnia 7 marca 2006 r., I PK 146/05, OSNP 2007 nr 5-6, poz. 67; z dnia 17 marca 2016 r., III UK 83/15, LEX nr 2026236).

W odniesieniu do art. 128 k.p., to podlega on ocenie wtórnej, to jest dotyczy pracownika, a nie osoby wykonującej pracę na innej podstawie. Skoro więc w sprawie nie ujawniono cech pracowniczego zobowiązania, to próba oceny właściwości świadczenia pracy przez pryzmat art. 128 § 1 k.p. nie może przynieść zamierzonego rezultatu, zwłaszcza że i na tym polu skarżący ignoruje dotychczasowy dorobek judykatury.

Z kolei co do tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r.,

I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Skarżący nie sprostął powyższym wymogom, a wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skargi kasacyjnej (inne elementy obecnie nie podlegają badaniu) nie operuje skonkretyzowaną normą prawną, która to miała być ewidentnie naruszona. Odwołanie się do innego postępowania przed organem rentowym nie stanowi prejudykatu, mocą którego miałyby dojść do utrwalenia pracowniczego ubezpieczenia odwołującej się.

Sumując powyższe, Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej, udzielonej odwołującej się w postępowaniu kasacyjnym, orzeczono w myśl art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1621) w związku z § 15 ust. 2 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2020 r., SK 66/19 (Dz.U. z 2020 r., poz. 769).

O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 102 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

as

